

تەفسیری ئایەتی ۱۰۵ لە سورەتی المائدة

[کوردی - کوردی - kurdish]

حاجی ئومید چرۆستانی

پیداچونەوہی: پشتیوان سابیر عەزیز

2013 - 1434

IslamHouse.com

تفسير الآية ١٠٥ من سورة المائدة

« باللغة الكردية »

أوميد عمر علي

مراجعة: بهشتيوان صابر عزيز

2013 - 1434

IslamHouse.com

ته فسیری ئایه تی ۱۰۵ له سوره تی المائده

خوای گه وره ده فهرمویت: ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ [المائده : ۱۰۵] .

خوشه وستان به یارمه تی خوای گه وره له بابه تی ئهم جاره ماندا ده چینه خزمه تی ته فسیری ئهو ئایه ته پیروزهی که له سه ره وه ئامازه مان پیداوه .

خوای گه وره لهم ئایه ته دا جهخت له دوو خال ده کاته وه :
یه که میان : مروقی باوه ردار ده بییت صالح و چاکه کار بییت
وده روونی خوئی پاک بکاته وه له تاوان و خراپه و گونا ه ،
دووهمیشیان ئه وه یه : به وه وه نه وه ستییت که خوئی چاکه کار بییت
به لکو ده بییت ئهو چاکه یه شی بو خه لکی و کومه لگه که شی بوویت
ئه ویش به وه ی فه رمانیان پی بکات به چاکه ورپیگریان بکات

له خراپه، ههركاتيک ئه مهی کرد ئه و کاته خراپه و گومرایی
که سانی خراپه کار زیانی پێ ناگهیهنن .

به کوورتی مانا ومه بهستی ئایه ته که : خوای گه وره ده فه رمویتی
: ئه ی ئه وانه ی باوه رتان هیناوه هه میشه و به رده وام
سه رگه رمی په روه رده و پا ککر دنه وه ی دل و ده روونی خو تان بن،
ئه گه ر ئیوه بپرواتان هینا و ریتان دۆزییه وه و ئامۆزگاری
خه لکیشتان کرد، ئیتر خه لکانی گومرا بوو ناتوانن زیانتان پێ
بگه یه نن، هه رچه نده پیلانیش بگێرن لیتان، هه ر هه مووتان
بو لای خوای گه وره ده گه رپینه وه، ئه وساش هه رچه کیشتان
کرد بێت له دونیادا هه ر ئه و خوا یه ئا گادارتان ده کاته وه لیی
وله سه ر هه موو چاکه و خراپه یه ک پادا شتان ده داته وه .

خۆشه و بیستان خه لکانیکی زۆر به هه له له مانا ومه بهستی ئه م
ئایه ته په رۆزه گه شتوون، وته فسیری جو را و جو ری بو ده که ن، که
هه ر هه مووی زۆر دووره له و ته فسیر و مانا ومه بهسته ی که

هاوهله نزيكه كانى پيغهمبهر (صلى الله عليه وسلم) لىي
تيگه يشت بوون .

خهلكانيك وا تفسير بوئم ئايه ته پيروزه دهكهن، كه مروقى
باوهردار پيوسته خهريكى پاكردنه وهى دل ودهروونى خوئ
بيت وئىصلاحي نهفسى خوئ بكات، چونكه ئهگه ر ئهمه ي كرد
ئيتز كه سانى بيباوهر و دوور له خوا ناتوانن زهره وزيانى پى
بگه يهنن، جا بوئه موسلمان پيوسته هميشه هر خهريكى
خوئ بيت، وهىچ كارى نه بيت به سهر خهلكانى تره وه چى
دهكهن وچون چوئى دهژين، چونكه ئهگه ر ئهم خوئ چاكه كار
بوو ئيتز كه سانى تر ناتوانن زهره وزيانى پى بگه ينن، ئهم
بوچوون و تيگه يشته لهم ئايه ته تيگه يشتن و بوچوونيكى
ههله يه و زور دووره له ناو وناوهرؤكى ئىسلام وسوونته ي
پيغهمبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) .

ئەویش بەبەلگەى ئەم رېوایەتەى كە ھاتووہ : « عن أبي بكر الصديق - رضي الله عنه- أنه قال: يا أيها الناس إنكم تقرؤون هذه الآية : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ وتضعونها في غير موضعها ولا تدرون ما هي، وإني سمعت رسول الله (صلى الله عليه وسلم) يقول: « إن الناس إذا رأوا منكراً فلم يغيروه يوشك أن يعمهم الله تعالى بعقابه » ، وقال النبي (صلى الله عليه وسلم) : « والذي نفسي بيده لتأمرنَّ بالمعروف ولتنهونَّ عن المنكر أو ليوشكن الله أن يبعث عليكم عقاباً منه ثم تدعونه فلا يستجاب لكم » [رواه الترمذي (٢١٦٩) من حديث حذيفة بن اليمان رضي الله عنه] .

واته : ئەبو بەكرى صديق (خوای لى رازى بىت) ئەفەرمویت : ئەى خەلكىنە ئىوہ ئەم ئايەتە دەخوینەوہ : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴾ بەلام لە غەيرى جىگای خوى دايدەنىن وبەھەلە لىي تىگەيشتونون ونازانن باسى چى دەكات، بەراستى من لە پيغەمبەرى خوام بيست (صلى الله عليه وسلم) كە

فهرمووی : ئەگەر خەلکی خراپە و گوناھو تاوانیان بینی
 وپێگریان نەکرد لێی ونەیان گۆپی، ئەو زۆر نزیکە خۆی
 گەورە سزایەکی گشتگیریان بو بئیریت، وە لەجیگایەکی تردا
 فەرمووێتی : سویند بەو کەسە ی گیانێ منی بە دەستە یان
 ئەو تانی فەرمان بە چاکە دەکەن وریگری لە خراپە دەکەن، یان
 زۆر نزیکە خۆی گەورە سزایەکی واتان بو بئیریتە خوارەو،
 ئەگەر پاشانیش لێ بپارێنەو و نەیت بە دەمتانەو،
 و نزاکەتان گیرا نەکات (واتە خۆی گەورە سزای سەختتان
 دەدات و لێیشی رزگار نابن).

پراستە مەرووفی باوەردار سەرەتا دەبیت خۆی باوەرپێکی بەتەو
 و دامەزراوی هەبیت، و دەبیت هەمیشە خەریکی پاککردنەو
 دلو دەروونی خۆی بیت لەژەنگ و ژاری تاوان و گوناھ، بەلام
 لەهەمان کاتدا ئەو شەمان لەبیر نەچیت کاتیکی بو خۆی
 چاکەکارە دەبیت چاکەخوایش بیت بو خیزان و
 کۆمەلگاکەیشی، چونکە بیگومان ئیمە هەموومان ناتوانین

چاکه کار بین و خۆمان له گوناھوتوان بپاریزین ئەگەر هاتوو
ئەو ژینگەپەیی تێیدا دەژین ژینگەپەکی خراب و پڕ
له خراپەکاری بێت، بۆپە لەپێناو ئەوەی که بتوانین بۆ
خۆیشمان و دەورووبەر و کۆمەلگە که شمان چاکه خواز بین دەبیت
کاری سەرەکیمان فەرمانکردن بێت بەچاکه و پڕیگاگرتن بێت
له خراپه له هەر شوین و جیگایه کدا بین، دەستگرتنی ئەو
که سانهی که خهريکی خراپه و بلاوکردنه وهی گوناھ و تاوانن
له ناو خه لکیدا، خۆی له خۆیدا ههسته کردنه به لێپرسراویه تی
به رامبه ر کۆمه لگا، کۆمه لگایه ک ئەگەر فەرمان به چاکه
و پڕیگاگرتن له خراپه ی تێدا نه بوو، ئەوا چاکه و چاکه خوازی
نامۆ ده بێت و گوناھوتوانیش لای خه لکی ئاسایی ده بێته وه،
بگه ر وای لی دیت که خواپه رستی و که سانی خواناس به نامۆ
ناو ببری (وه ک ئەم رۆژگاره ی ئەمرو)، چونکه بیدهنگی
له خراپه و خراپه کاری وای کردوو له خه لکی ته رازووی چاک
و خراپه یان لی تیک بچیت .

خۆشه‌وېستان ئۇم ئوممەتە (ئوممەتى ئىسلام) كاتىك خۇاى گەورە بەباشترین وچاكتىن ئوممەت وەصفى كىردووه، كه خەرىكى فەرمان بەچاكە وپىگرتن بىت لەخراپە، وەك فەرموویەتى : ﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ... ﴾ [آل عمران : ۱۱۰] واتە : ئىوہ چاكتىن ئوممەت وكمەن، ھىنراونەتە ئۇم سەر زەوویيە بو كەلك گەياندن بەمەردم و رىنمایى كىردىنان، بویە فەرمان بەچاكە دەدەن و، رى لەكارى خراپە و شىرك دەگىرن و باوهرىستان بەخۇا ھەيە، بەلام گەلانى تر، وەك ئىوہ ئۇم سىفەتانەیان گشت تىدانىيە. پىشەوا (عومەر) فەرمووى : ئۇو كەسەى پىى خۇشە لەم ئوممەت و كۆمەلى ئىسلامە بىت، دەبى باوهرى بەخۇا ھەبى و، فەرمان بەچاكە بكات رى لەخراپە بگىت .

چونكه ھەركاتىك ئوممەتى ئىسلام وازى لەم كارە پىرۆزە ھىنا، ئۇوہ بىگومان بەرەو تىاچوون وفەوتان دەچىت، ئۇویش بەبەلگەى ئۇم فەرموودەيە كه رىوايەت كراوہ : عن زىنب بنت

جش رضي الله عنها أن النبي (صلى الله عليه وسلم) استيقظ من نومه فزعاً وهو يقول : « لا إله إلا الله . ويل للعرب من شر قد اقترب فتح اليوم من ردم يأجوج ومأجوج مثل هذا - وحلق بين إصبعيه السبابة والإبهام - » فقالت له زينب رضي الله عنها : يا رسول الله ، أنهلك وفينا الصالحون ؟ قال : نعم إذا كثر الخبث « [رواه البخاري ومسلم] .

واته : زهينه بی کچی جه حشی دایکی باوه پرداران (خوای لی رازی بیّت) ئەلئیت : پیغمبەر (صلى الله عليه وسلم) به دەم ترسه وه به خه بهری هینایه وه، وفه رمووی : لا إله إلا الله، وهیل وتیاچوون بو عه ره ب لهو شه پوخراپه یه ی که نزیک بو وه ته وه، ئەمپرو لهو به ره به ست وریگری که دروستکرا بوو له بهردهم یه ئجوج ومه ئجوجدا هینده ی ئەلقه یه کی لی کرایه وه، لهو کاته دا به په نجه ی شایه تومانی وپه نجه به رانه ی ههلقه یه کی دروستکرد، زهینه ب (خوای لی رازی بیّت) پپی ووت : ئەی پیغمبهری خوا ئایا ئیمه تیاده چین له کاتی کدا کهسانی چاکه کارمان له ناودایه ؟ پیغمبهری خوایش (صلى الله عليه

وسلم) له وه لاما فهورموي : به لي تياده چن وده فهورتي ن هه گهر
هه ركاتي ك خراپه و خراپه كاري زور بوو .

ئاشكرايه ن هه كاته خراپه و خراپه كاري له ناو كو مه لگدا زور
ده بيت كه خه لكي وازبه يين له فهورمان به چا كه ورپي گري كردن
له خراپه، هه رچه ند كه ساني كي صالح و چا كه كاريش بوونيان
هه بيت، چونكه چا كه كردن به ته نها نابيته هوي باش بووني
كو مه لگه، ن هويش به به لگه ي ن هوه ي زهينه ب ووتى : ئايا ئيمه
تياده چين له كاتي كدا كه ساني صالح و چا كه كاريش له ناوماندا
هه بن ؟

ن هه گهر به ووردي له فهورموده كه رابمي ني يين ده بينين : زهينه ب
ووتى : ن هه گهر كه ساني صالح مان له ناودا بن ؟ نه يووت : ن هه گهر
له كاتي كدا كه ساني موصلح ماندا له ناودا بن، بو يه فهورمان
به چا كه ورپي گري كردن كاري سه ره كي كه ساني موصلح
و چا كه خوازه، ن هه كه سانه ي به پي توانايان بو ته نها چر كه

ساتیکیش واز ناهینن لهو کاره پیروژه، چونکه کاری سهره کی پیغه مبه ران بووه، بو راستکردنه وهی ئەم مهسئه له یهش خوی گه وره له جیگایه کی تر دا فه رموویه تی : ﴿ وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ﴾ [هود : ۱۱۷] واته : خوی گه وره وپه روه ردگار هیچ کانتیک گهل وئوممه تیک له ناو نابات ئەگه ر ئەو گهل وخه لکه خویان موصلح وچاکه خواز بن .

خوی گه وره نه یفه رموووه ئەگه ر ئەو خه لکه خویان صالح وچاکه کار بن، به لکو فه رموویه تی : ئەگه ر ئەو خه لکه موصلح وچاکه خواز بن، دیاره صیفه تی که سی موصلح ئەوه یه هه میشه خه ریکی چاکه و بلاوکردنه وهی چاکه وخیروخوشیه له ناو خه لکدا، به پیی توانای خوی واز ناهیننیت لهو کاره پیروژه، به پیچه وانه ی که سی صالح، چونکه که سی صالح وچاکه کار ئەگه ر ئەو چاکه یه ی که بو خوی ده یه ویت رینوما یی که سانی تر بو نه کات، زور نزیکه خویشی پاش ماوه یه که نه توانیت به رده وام بیت له کاری چاکه کردن، به و پییه ی که خراپه بالی

كيشا به سهر كوومه لگه دا ئيتر ده سه لاتداره زالم وسته ماكاره كان
رپيگا ده گرن له و كه سانه شي كه چا كه خوازيشن بو خويان، وهك
ئوهوي كه به دريژايي ميژوو پرويداوه ورويش ده دات .

بويه كه سي باوه ردار له يهك كاتدا دوو ئهركي پيروزي له سهر
شانه، يه كيكيان به رامبه ر خوئي، ئهوي ديكه يان به رامبه ر
خه لك وئو كوومه لگه يه ي كه تييدا ده ژيه ت .

به رامبه ر خوئي ئهركي ئهويه كه چا كه كار وخيرومه ند
وخواناس بيټ، ئهر كه كه ي تري به رامبه ر خه لكي وكومه لگا
ئهويه ئه و خير وخوشي وچا كه يه ي كه خوئي خه ريكيه تي
خه لكي بو رپينو مائي بكات، ئهويش به وه ي فه رمانيان پي بكات
به چا كه وريگريان لي بكات له خراپه، چونكه هه ر به هوي
وازه ينان بووه له م كاره پيروزه، خواي گه وره به نو ئيسرائيلي
دوو چاري نه فريني خوئي كرد، وهك فه رمويه تي : ﴿ لُعِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا

يَعْتَدُونَ * كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿۷۸﴾ [المائدة

: ۷۸] واته : لهسه زاری داود و عیسیای کوری مه‌ریهم (سه‌لامی خویان لی بیّت) نه‌فرین کرا له‌وانه‌ی : بی باوهر بوون له به‌نو ئیسرائیل ، ئەمه‌ش له‌به‌ر ئەوه‌ی که ئەوان یاخی و سه‌رکه‌ش بوون و ده‌ستدریژیان ده‌کرد * چونکه ئەوان قه‌ده‌غه‌ی یه‌کتریان نه‌ده‌کرد له‌ خراپه‌و تاوانیک که ده‌یانکرد، سویند بیّت به‌خوا ئەو کاره‌ی که ده‌یکه‌ن زۆر خراپ و ناپه‌سه‌نده .

وازه‌ینان له‌کاری پیروزی فه‌رمان به‌چاکه‌ وریگری کردن له‌خراپه‌، به‌جوړیک کۆمه‌لگه‌ به‌ره‌و فه‌وتان ده‌بات، که چاک و خراپ وته‌رو ووشک پیکه‌وه ده‌سوتینیت، هه‌ر بۆیه ده‌بینین که پیغه‌مبه‌ر خوا (صلی الله علیه وسلم) واز هینان له‌م کاره به‌نموونه‌یه‌کی زۆر جوان ده‌شوبه‌ینیت، وه‌ک له‌فه‌رمووده‌یه‌کی سه‌حیحدا هاتووہ : عن التُّعْمَانَ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ : « مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَالِقِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهْمُوا عَلَى سَفِينَةٍ فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا

اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا لَوْ أَنَّا خَرَقْنَا فِي نَصِيْبِنَا خَرْقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ
 فَوْقَنَا فَإِنْ يَتْرُكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَّوْا وَنَجَّوْا جَمِيعًا
 « [رواه البخاری برقم _ ۲۴۹۳] واته : نمونه ی ئه و کهسه ی که
 هه لده سیټ به پاریزگاری کردن له سنووه رکانی خوی گه وره
 وفه رمان ده کات به چاکه وریگری ده کات له خراپه وکردوو یه تی
 به کاری هه میسه یی خوی، وه ک نمونه ی ئه و کومه له کهسه
 وایه که سواری که شتیه ک بوون به پیی تیروپشک جیگاکانی
 خویان دیاریکردوو، هه ندیکیان له قاتی خواره وه ی که شتیه ک
 دانیشووتن، و هه ندیکی تریان له سه ره وه ی که شتیه که، ئه وانیه
 که له خواره وه ن هه رکاتیک که بیانه ویت ئا و له ده ریاکه
 هه لگوزن بو خواردنه وه وکاری خویان، ده بیټ بچنه سه ره وه
 وبه سه ر ئه وانیه ی سه ره وه دا هه نگا و بنیت و نیپه ر ببن، جا بو
 ئه وه ی تووشی ئه م ئه زیه ته نه بن، و ئه وانیه ی سه ره وه ئیزعاج
 نه که ن له نیوان خویاندا ده لین : ئه گه ر بیټوو هه ر له بنه وه
 که شتیه که که مین کون بکه یین وئاوی خو مان هه ر لیروه

هه‌لگۆزین باشتره وچاکتره، و ئەوانه‌ی سه‌ره‌وه‌ش ئەزیه‌ت ناده‌ین، جا ئەوانه‌ی سه‌ره‌وه ئەگەر واز له‌وانه‌ی خواره‌وه به‌ئین که چییان ده‌وێت ئەنجامی بدن و بیکه‌ن، ئەوه بیگومان هه‌ر هه‌موویان تیاده‌چن و نوقمی ده‌ریا ده‌بن و ده‌خنکی، خۆ ئەگەر ده‌ستیان بگرن و پێگریان لێ بکه‌ن له‌وه‌ها کارێک ئەوا بیگومان هه‌ر هه‌موویام پزگاریان ده‌بێت له‌فه‌وتان و تیاچوون .

جا خۆشه‌ویستان ئەمه سوونه‌تی ژیانه هه‌رکاتیك چاکه و چاکه‌خوازان له‌کۆمه‌لگه‌دا بوون و خه‌لکیان بوو خێروچاکه و ئیحسان بانگ کردبێت و نه‌یان هه‌یشت بێت خراپه بکه‌ن، ئەوا خوای گه‌وره ده‌رگای خێر و خۆشی و په‌حمه‌تی خۆی بوو کردونه‌ته‌وه، به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه خوا په‌نا بدات ئەگەر هه‌رکه‌سیک ووتی من بوخۆم چاک ده‌بم و په‌یوه‌ندیم نییه به‌خه‌لکه‌وه چی ده‌که‌ن و چیان ده‌وێت، وه‌ک مه‌سه‌له کوردیه ناراسته‌که ده‌لێت : ده‌ست ده‌گرم به کلاوه‌که‌ی خۆمه‌وه با با نه‌بیات، خۆ نازانی‌ت ئەگەر (با) هه‌لکی کردو بووه به‌ ره‌شه‌با

وگیزه لَووکه ئەو کاتە نەك هەر کلاوه کەى بە لکو خویشى دەبات
وله ناویشى دەبات ..

خوای گەوره بەناو وصیفهتته جوانه کانی خۆت لیت
دە پارێینه وه وامان لئ بکهیت صالح وچاکه کاربین بو خۆمان و
پاشانیش بمان کهیت به ئیمام وپیشه وای خیری موسلمانان)
اللهم آمین) .

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته